

יחידה 3 - קשיים בתחום המתבגר ומשפחתו

מטרות:

- ★ הכרת אפיוני גיל ההתבגרות.
- ★ זיהוי מוקדי קונפליקט הורה-מתבגר.
- ★ הדגשת אוניברסליות הקונפליקטים כחלק מתהליך גיבוש זהות ושאיפה לאינדיבידואציה.

פעילות א' - זיהוי מוקדי קונפליקט

הליכים:

1. כל תלמיד מעלה שלושה מצבי קונפליקט, שהיו לו עם הוריו לאחרונה.
2. על הלוח רושמים את המצבים ומחלקים לקטגוריות כדוגמת:
  - א. בעיות בתוך המשפחה (פרטיות, עזרה בבית, ריב אחים)
  - בעיות מחוץ למשפחה (תפקוד בביה"ס, תברים).
- ב. מוקדי קונפליקט - עצמאות-תלות, ציפיות הורים, גבולות, מיניות, חובות וזכויות, פרטיות וכי.
3. חלוקת הכתה לקבוצות קטנות, בשני אופנים אפשריים:

אפשרות א'

חלוקה אקראית - על פיה נוצרות קבוצות הטרוגניות.
הוראות לתלמידים: כל תלמיד יציג את אחד הקונפליקטים שרשם, וינסה להציג גם את הצד של ההורה בארוע - מדוע התנהג ההורה כפי שהתנהג במצב המתואר?

למנחה:

1. על הקבוצה לעזור לו למצוא מדוע הוריו התנהגו כך - לא לשפוט את ההורה אלא לחבין את מניעיו.
2. התלמיד ינסה להציג כיצד ההורה "מרגיש".

אפשרות ב'

חלוקת הכתה עפ"י מוקדי הקונפליקט הדומים - יצירת קבוצה הומוגנית סביב מוקד מסוים.
הקבוצה מנסה לברר כיצד כל אחד התמודד עם הקושי שהועלה. האם קורה שמוקד שהעלו חוזר על עצמו? באיזו תדירות? מי עוד מעורב בקונפליקט?

דיון במליאה (וסיכום המנחה)

1. אפיוני גיל ההתבגרות.
  - א. קונפליקטים תוך אישיים (בתחום הפיסי, רגשי, קוגניטיבי, חברתי).
  - ב. קונפליקטים בין אישיים (משפחה, חברים).
2. קונפליקטים כביטוי לחגשמת מטרות גיל ההתבגרות:
  - א. גיבוש זהות ואינדיבידואציה תוך כדי תהליך הספרציה.
3. הכרת תפקיד ההורים בתהליך ההתבגרות.
4. נורמטיביות מוקדי הקונפליקט סביב נושאי גבולות, אחריות, ציפיות וכו'.

פעילות ב' - צפיה בסרט

הליכים:

1. הקרנת סרט, או קטע ממנו, העוסק במערכת יחסים בין מתבגר והוריו. דיון בנקודות העולות מהסרט.
2. מוקדי הקושי.
3. מוקדי קושי זמניים-מתחלפים.
4. הגמשת הראייה של המתבגר ע"י הבנת מניעי ההורה.

פעילות ג' - "עצה אישית"

הליכים:

1. שימוש בארועים הנכתבים ע"י התלמידים.
2. לבקש מהתלמידים לחפש בעתונות קטעים המביעים מצבי מצוקה.
3. המנחה מביא קטעים מהעתונות (כדוגמת הקטעים שנבחרו להלן מ"מעריב לנוער").
4. השימוש בארועים יכול להיעשות באופנים הבאים:
  - א. דיון פתוח.
  - ב. סימולציה.
  - ג. משחק תפקידים (הצגת הארוע).

הערה למנחה:

מומלץ להביא לתלמידים רק את הבעיות המוצגות ולא את תשובות איש המקצוע, על מנת לאפשר להם "ביקור" במצבי המצוקה מבלי "לרוץ" לפתרונות. אפשרות להשתמש בשאלות המנחות כדוגמת אלו המוצגות בפעילות אי' ביחידה זו.

אם מודאגת

"בתי, בת 14, התאהבה בבחור בן 18 העומד להתגרש. לפי היכרותנו את הבחור ואת משפחתו הוא אינו מתאים לה. לא לפי הגיל ולא לפי אישיותו וגם לא לפי משפחתו. שתקנו זמן מה וחיכינו שהרומן יגווע מעצמו, אלא שהוא נמשך כבר כמה חודשים. הילדה מדברת על אהבה ומחכה שהבחור יגיע לחופשות מהצבא. הבנו שאם נשמיא את הבחור היא תעשה לנו "דיוקא", ולכן ניסינו (בעיני ואני) לדבר איתה על כך שהיא עוד צעירה לקשר מתייב וכי. אבל תשובתה היתה שאנחנו לא מבינים בגילנו דבר על אהבה (ואנחנו עוד לא בני 40).

"אודה לך אם תוכל לעזור לנו להיחלץ מן המצוקה בבית. אנב, בתנו מבקשת ומקבלת יעוץ מהברותיה בנות גילת. היא אינה מסוגלת להבין שלחברות לא איכפת כל כך מה יכול לקרות לה!" בתודה מראש, אמא מו-דאגת"

איני מתכוון להביע דעתי בקשר למידת ההתאמה של הבחור לבתך בגיל אישיותו ומצואו. איני יודע כמה מדובר. בר. ולענין הגיל - ייתכן שאם תם צודקים כי מוטב היה לה לבתכם בת ה-14 להתרועע עם בני גילה, שכן צרכי של בן 18 "יודלים" במקצת על בת 14, אלא אם כן בתכם מבוגרת רת יחסית לגילה והתייחסות הבחור אליה מהמיאה לאנו שלה. ייתכן כי הבחור ולדותו במקצת, שכן קשה להבין מה מחפש בן 18 בתברתה של בת 14.

ולענין הענין. מתברר שהדרך שבה אתם נוהגים אינה

מועילה, וכפי שצינת בתך בגיל ה"דיוקא", וככל שתתעקש שו לחפיד בינה לבין החבר, הבת תדבק בו יותר, לפחות כדי להפגין את עצמאותה. לא אתפלא אם התנגדותה לדעתי תך תגבר ככל שתנטי לכמות אותך עליה. אפילו תכפי עליה ישיבה בבית ותמנעי ממנה להיפגש עם החבור - חיי בוטרה שהבת תמצא דרך לעקוף את התנגדותך ולהמרות את פיך. מה גם שיש לה גיבוי מלא מצד בנות גילה, "המבינות" אותה ומודחות עם מצבה. את סבורה שחברותיה אינן מבינות מה טוב לה (וייתכן מאד שאת צודקת בענין זה). אבל בתך נוטה לקבל את "אישורן" של חברותיה למעשה, מפני שאם תם החורים הרי אינכם "מבררים" דבר בעיניי אהבה. את רי הכל הגעתם לזיקנה "מופלגת" (40 בקרוב). לדעתי לא כדאי לך להחליט בשביל בתכם מי יהיו חבריה ומוטב שלא תנטי לכמות עליה את רצונותך בענין זה. כשאת נר חתנת עליה בהחלטות את רק מגבירה בה את התנגדותה, התיינה כוונותיך טובות ככל שתחיינה.

מוטב, אפוא, לנחוג בדרך דמוקרטית. כלומר, אתם הורים תניחו לבתכם לבחור את חבריה ותכבדו את בחירתה, אבל עם זה לא תמנעו מלשתף אותה בחרגשותיכם. במקום לפסול את הבחור בגלל גילו, אישיותו ומצואו, מוטב לשוחח עם הבת על צרכיה של בת 14 ועל אלה של בן 18. בלי להודיט ליט החלטות בשבילה נסו לפיקוח את עיניה לנימוקים ול אפשרויות שעליהם לא חשבת. כן כדאי שתעניינו בבחור ותנחו אותה בשאלותיכם לאותם דברים שרצייתם שהיא

"הורים אטומים"

"הורי ואסורים עלי להסתגר עם חברי, בחודר, למרות שאני בת 16.5 וחדעת מה שאני עושה. הם אינם מבינים שאני יכולה לעשות אתו הכל גם מחוץ לבית. אבל אין סיכוי שאצליח לדבר איתם על זה. הם פשוט אטומים! אז מה בכל זאת אוכל לעשות?"

אם אכן אין טעם לדבר עמם, מכוון שלא יקשיבו ומילא לא ישנ דעתם, עשי כרצונם בשעה שהם נמצאים בבית ועומדים על כך שדלת

תוכניות ההורים והחברים

אני לא יכולה לקבוע עם חברים מהכיתה שום תוכנית, כי הורי מוצאים תמיד סיבה שישית להשאיר אותי בבית (ששיפת כלים וכי). אני נאלצת להמציא שקפים כדי לשכנע את החברים שלי שלא התכוונתי לתברז לחם. הורי לא מבינים כשאני מנסה להסביר להם את הרגשותי. הם רגילים לשמוע רק את עציץ עם מי לדבר. מה לעשות?

כדאי שתפעלי בשני מישורים: האחד - אל תתחייבי לשום תוכנית עם חבריך לפני שהתייעצת עם הורייך בדבר תוכניותיך. כך, למשל, אם מצויעים לך להצטרף לסרט בערב - הבטיחי להתקשר בהקדם, אך רק לאחר שתבררי עם הורייך אם מבחינתם אין מניעה שתצאי בערב. לא חר שיתנו את הסכמתם שוב

לא יוכלו לחזור בהם לאחר שחתחייבת לצאת עם מישהו. ובמשור האחר - את והורייך צריכים ללמוד לקיים זו שיה. הרגע שאת מרגעת לעברם בכי, עט, משום שמנעו את תוכניתיך, אינו מתאים לדיאלוג. כשאתם כועסים אינכם מקישים ואולי גם לא שולטים בדברים הנאמרים. כדאי למצוא שעת רצון שקטה, המת-מחם הגבולות המקובלים על שני הצדדים. אולי הורייך אינם מתנגדים עקרונית לתוכנית, אבל הם מתנגדים לדרך שבה את עושה זאת. כשאת קובעת עובדות מבלי להתחשב בתוכנית חבית את מקומות אותם. נמצת בהם ונתת להם הרגשה שאת מתחשבת בצרכים שלם - רב חסימי שיקשיבו גם לדבריך ויתחשבו בצרכיך וילכו לקראתך. כלומר, חשבי על מהר שתשיגי הרבה ממה שחתכונת להשיג.

תלוייה בהורים

"הורי טובים בדרך כלל, אבל כשאני מבקשת מהם כסף להוצאותי אני זוכה בריחוק עיני מוצדק. אני תלוייה בהם ולא יודעת מה עושים".

דין איך מתמרנסת. כדאי לך לברר עם הורייך מה טוב דמי הכיס שהם מוכנים להעמיד לרשותך בכל שבוע. את יכולה לנקוב בסכום שיענה על צרכיך, והם כמובן יתייחסו להצעתך בהתאם ליכולתם ולהצרכים.

יש להניח שהורייך אינם מתחשבים בצרכיך השוטפים ויסיכמו להעמיד לרשותך סכום שבועי כלשהו. אולם יוכל להיות שתביעותיך רבות והם אינם יכולים (ואולי אינם מעוניינים) להיענות לכל דבר שש שלך. כדאי אמא שתבדקי אפשרות של עבודה חלקית, כמון בייבי סיטר, שהאפשר לך חכנסה מסוימת ולא תחוי תלוייה בגדימת לבם. את כסף עניך.

אגב, כשתצטרכי לסרות להשגת הכסף תעריכי אותו חרבה יותר ותמנעי מפארתות יתר.

חודך תישאר פתוחה. את הדרך לתוכלי לסגור כשהם יעמדו לעשות דברים רבים מחוץ לבית. תאיסור שלהם טיפשי למדי. אבל אם או דרישתם ואין סיכוי שישנו את עמדתם בנושא, אין טעם בהכרזות מלחמה. מרדנותך רק תגביר את התנגדותם לביקוריו של החבר בביתכם והמנתה ביניכם כש יגבר. אולי מוטב שתגיחי להם לחיות באשליה שהם אמנם מפקחים על מעשיך, ועי שי מה שתעשי מוודך שיקול דעת ואחריות.